

Kui minult küsitaks, mida tähendab mulle teatrikuu, vastaksin: ta tähendab mulle väga palju.

Teatrikuul tunnen ma endas mingit sõnuleletamatut teatrailsuse tuhinat. Ma hingan kuidagi sügavamalt, mõte on erk, füüsis elev. Teatrikuul ärkan ma tavalisest varem. Hommikuvõimlemisel sooritan balletipaasid: mõned arabeskid, piruetid, futeed, *tours piqués en dehors*. Kohvi keetmise ja joomise vahel esitan Violetta aariaid «Traviatast» või «Habenerat», keskpäeval ümisen eranditult operetiivise, õhtuti aga korraldan koduses ringis absurditeatrit. Ei saaks öelda, et minu teised perekonaliikmed teatrikuu puhul samasugust joviaalsust üles näitaksid. Esineb isegi teatud inertsust ja tõrkust üritustes se kaasalõõmisel, kuid sellest tuleb üle saada. Ka minu süsimust kass, kes muidu ikka minuga ühel nõul, vaatab mind viimasel ajal kuidagi nõutult.

Igal teatrikuul teen ma kokkuvõtteid aasta jooksul kuuldu nähtust. Sellest aga alljärgnevas veidike pikemalt.

Halbu etendusi möödunud teatriaastal meil polnud. Ja see pole mitte ainult minu kui juhuvaataja arvamus. Eks tõesta seda ka meie professionaalsete teatrikriitikute arvekeetküsitlus T.M.K detsembrikuu numbris. Kaheksandale küsimusele — milline etendus oli enamasti vastatud kriipsukesega. Kriipsutajatega ühist arvamust jagades, tõstaksin siiski esile neid lavastusi, mis just oma novaatorlusega mind eriti paelusid.

V. Kingisepa nim. Draamateatri repertuaarist vaimustusin just kahest etendusest: Turgenevi «Isad ja pojad» ja O'Neill «Öli». Esimese puhul on lavastaja lähtunud bibliofiibilisest vaatevinklist Turgenevi romaani edastamisel publikule. Paaritunnisest etendusest piisab, et vaataja Turgenevi lugejate killast igavesteks aegadeks eemale peletada. See on tänuväärne ettevõtmine ka raamatukirjastajate seisukohalt, sest maailmakirjanduse

TEATRIKUU JUTTU

ANDRUS PÖGEL

tippteoste tiraaže saab nüüd põhjendatult kärpida. Nimetatud lavastuse üldtaotlusi toetab ka kunstnik, kes kodulektüüri ettekandmise taustal korraldab teatri laos leiduva kogu rekvisiidi väljapaneku ampiirist Slava Zaitsevi loomingu vii. Kahju ainult, et selleaolised kirjandusteoste lühikokkuvõtted meie teatripildis siiski veel erandiks on.

Uued tuuled puhuvad ka siinsamas paikneva RAT «Estonia» laval, kus «Kabaree» ja «Savoy balli» juba traditsioonilisteks muutunud superetenduste on lisandunud täiesti omanäoline, meelikõitev «Lucia di Lammermoori» isikupärane lahendusviis. Originaalkeeles laulmisest olen ma juba varem kõnelnud ja seda ma toetan. Sest puhtpedagoogilisest vaatevinklist pole mi-

dagi hullemat kui vaatajakuulajat laval toimuvaga kontakti viia. On ju nimetatud muusikalavastuses rohkesti mõrvu, surnuaiastseene jms., mis võiksid leida jälgendamist meie sedavõrd rahulikus kodulinnas. Seekord ma peatuksin vaid neil novaatorlikel leidudel, mis lõovad silmad ette isegi Peter Brookile, kes «Carmenit» kolmes erinevas variandis pariislastele demonstreerinud. Loomulikult pole Walter Scott ei Kafka ega Proust, mistõttu on ka põhjendatult loobutud tavakohasest — tegelaste omavahelistest suhetest. Kavalehe 5. leheküljelt loeme: «Ainsat väljapääsu tekkinud olukorrast näeb Edgardo oma õe Lucia abiellumises mõjuka ja nimeka aadlimehe lord Arturo Bucklaw'ga.» Kui

oleks tegemist apsuga, oleks viga aasta vältel käibel olevates kavalehtedes ühe pliiatsitõmbega parandatud. Kõik sellele, et armastajatepaari õeks-vennaks ümberristimine on taotlus, võimaldamaks ka meie rahvusoperi laval Chateaubriand'i René' kompleksi psühhoanalüüsi. Tervitatav on ka praeguses «Lucia» redaktsioonis Edgardo 3. vaatuse meenutusaaria ümbertõstmise operi algusesse, et meespeategelane saaks meenutada sündmusi, milles ta ei osalenud ja mis toimusid tema seljataga. Mainimata ei saa jätta ka lavakujunduse teatud sürpriise. Naisnimikangelase trepi esine on kuhjatud hauaplaatidega, viitamaks, et Sotimaal ehitati aadlilosse surnuaedadesse. Neil esivanemate hau-

dadest istutakse, vesteldakse, süüakse-juuakse ning sõlmistakse abielulepinguid. Kui Lucia ooperi alguses uksest surnuaeda astub, tuleb uksepraost suitsu, nagu oleks ta just majapidamistöõdega tegeinud. Eriti põnev on Lucia hullumistseen. Tavaliselt esitab seda primadonna lava esiplaanil, sest aaria on raske ja kogu traagika on edasiantav muusikas. Kuid tänapäeva vaatajat see enam ei veena, mistõttu kõik mõistuse kaotamiseks vajaminevad atribuudid (pussnuga, mingid kuivetanud kõrred jm.) on juba varakult paljukannatanud esivanemate hauale valmis pandud. Kui nüüd ruumist kargab välja verises öösärgis Lucia (traditsioonilises lavastuses ta tapab pulmaõöl oma mehe), jääb mulje, et pussitati hoopis teda, kuid elule mitteohtlikust kohast.

Kuid eks aasta vältel on ka mujalt silmale-kõrvale meelepärast pakutud. Rõõm on tõdeda, et Eesti Televisiooni «Kitsas king» on saates saatesse üha laiemaks venimas. Eks tulene see meie jalatsitööstuses asetleidnud suurtest muutustest ning kvaliteedi tunduvalt paranemisest.

Kui möödunud teatrikuul oli parimaks isetegevuskollektiiviks Lomonossovi tn. pagariäri vabaõhu-statsionaaretundusega «Prantssai», siis tänava on vastuaidlematult suurima tähelepanu pälvinud Lennuki tn. sauna meesteosakonnas pakutav spekaatel «Heeringad tinnis» — pileti hind — 70 kopikat (viht kaasa arvamata). Põhimõte on sama, mis «Moulin Rouge'is» pakutav trikk, — lavale kerkib akvaarium delfiiniga, millesse sukeldub bikiniides görl. Ainult, et meie akvaarium on stationsaarne (1 m x 1,2 m), millesse ruumib korraga kaks täiskasvanut või neli alaehalist adamaülikonnas külastajat. Etenduseks eraldatud saal mahutab oma kuus-seitsekümmend pealtvaatajat. Nädalalõppudel korraldatakse ka pikendatud seansse.